

Лекція 9. ЛІНГВІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ТЕКСТУ

Підготував: доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Н.В. Руколянська

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Експертиза як інструмент права.
2. Види лінгвістичних експертиз.

***Питання 1. Експертиза як
інструмент права.***

Провадження експертиз в кримінальному судочинстві регулюється: Конституцією України, Законом України «Про судову експертизу», КПК України, відомчими Правилами та інструкціями Міністерства юстиції України та Міністерства охорони здоров'я України з питань проведення експертизи.

Основні характерні властивості експертизи:

1. Дослідження з використанням спеціальних знань.
2. Спеціальний суб'єкт експертизи.
3. Проведення дослідження з метою встановлення обставин, які мають значення для справи.
4. Експертиза проводиться у визначеній процесуальній формі.
5. Хід та результати експертного дослідження оформлюються спеціальним процесуальним документом – висновком експерта

***Питання 2. Види лінгвістичних
експертиз***

Експертиза авторознавча – це вид криміналістичної експертизи. Основним завданням її є ідентифікація автора тексту. Під час цієї експертизи встановлюються деякі соціально-біографічні відомості автора тексту (його рідна мова, рівень освіти, володіння науковим, діловим або іншим функціональним стилем мови тощо). У межах авторської експертизи утворюється новий самостійний напрямок – криміналістична текстологія включає в себе методи і засоби лінгвістичного, почеркознавчого, фактографічного та інших досліджень.

Судова лінгвістична експертиза – це напрямок судово-експертної діяльності, що формується, але вже є актуальним. У вітчизняній судовій практиці використовується назва «лінгвістична експертиза», а поряд з ним побутують назви:

текстологічна,

психолінгвістична,

лінгвокриміналістична,

юрислінгвістична,

філологічна,

мовознавча експертиза тощо.

Предмет лінгвістичних досліджень можна розглядати як фактичні дані про адресанта (автора, виконавця) тексту і про умови створення мовленнєвого повідомлення (мотивацію, мету, установку автора, відволікаючі чинники, спотворення відображеної у свідомості інформації тощо) – тобто, це інформація про учасників мовленнєвого акту, обстановку його протікання і співвіднесення його результату з дійсністю.

Мета такої експертизи – показати суду і присяжним невловимі лінгвістичні прогалини в конкретних справах.

Типові питання лінгвістичної експертизи:

- розтлумачити і пояснити значення та походження слів, словосполучень і фраз;
- проаналізувати основне та додаткове значення мовного знака, фрагментів або поєднання текстів;
- встановити авторство тексту, його новизни та творчої оригінальності;
- тлумачення спірних положень комерційних і некомерційних договорів, угод, меморандумів тощо для встановлення варіантів розуміння цих положень з погляду носія сучасної української літературної мови і які можливі варіанти;
- проведення досліджень товарних знаків, девізів, слоганів та інших комерційних найменувань на предмет їхньої відповідності нормам сучасної української літературної мови;
- встановлення текстуальних подібностей та їхньої унікальності, загальноживаності, прецедентності;
- дослідження текстового наповнення сайтів та сторінок в інтернеті тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. – К.: АртЕк, 1996. – 224с.
2. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. – Дрогобич, 1991. – 86с.
3. Грушевський М. Про українську мову та українську справу. – К., 1907. – С.72.
4. Дзюба І. Сучасна мовна ситуація в Україні // Урядовий кур'єр. 2000. – 20 квіт. (№73).
5. Кацавець Р.С., Кацавець Г.М. Мова у професії юриста: Підручник.-К., 2007.
6. Маляренко В.Т. Про мову кримінального судочинства // Вісник Верховного Суду України. – 2000. – №2.
7. Токарська А.С. Ділове мовлення юристів у схемах та текстах: Навчальний посібник / Антоніна Семенівна Токарська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 272с. .